YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (toinen jaosto)
21 päivänä huhtikuuta 2005 *

Asiassa C-267/03,

jossa on kyse EY 234 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Högsta domstolen (Ruotsi) on esittänyt 10.4.2003 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 18.6.2003, saadakseen ennakkoratkaisun rikosasiassa, jossa vastaajana on

Lars Erik Staffan Lindberg,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (toinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja C. W. A. Timmermans (esittelevä tuomari) sekä tuomarit C. Gulmann, R. Schintgen, G. Arestis ja J. Klučka,

julkisasiamies: F. G. Jacobs,
kirjaaja: apulaiskirjaaja H. von Holstein,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 7.10.2004 pidetyssä istunnossa esitetyn,

* Oikeudenkäyntikieli: ruotsi

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

— Lindberg, edustajanaan advokat C.-G. Tauson,

— Ruotsin hallitus, asiamiehenään A. Kruse,

— Ranskan hallitus, asiamiehenään R. Loosli-Surrans,

— Portugalin hallitus, asiamiehinään L. Fernandes ja A. P. Barros, avustajanaan advogado J. da Cruz Vilaça,

— Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus, asiamiehenään K. Manji, avustajanaan barrister M. Demetriou,

— Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehenään L. Ström van Lier,

kuultuaan julkisasiamiehen 16.12.2004 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee teknisiä standardeja ja määräyksiä koskevien tietojen toimittamisessa noudatettavasta menettelystä 28 päivänä maaliskuuta 1983 annetun neuvoston direktiivin 83/189/ETY (EYVL L 109, s. 8), sellaisena kuin se on muutettuna 23.3.1994 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 94/10/EY (EYVL L 100, s. 30; jäljempänä direktiivi 83/189), 1 artiklan tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty rikosoikeudenkäynnissä, jossa vastaajana on Lars Erik Staffan Lindberg, jota syytetään siitä, että hän on rikkonut Ruotsin arpajaislainsäädäntöä, kun hän on järjestänyt yleisölle laittomia uhkapelejä pitämällä pelattavina tiettyjä peliautomaatteja.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Yhteisön lainsäädäntö

3 Direktiivin 83/189 1 artiklassa säädetään seuraavaa:

"Tässä direktiivissä tarkoitetaan:

1. 'tuotteella' kaikkia teollisesti valmistettuja tuotteita ja kaikkia maataloustuotteita — —;

2. 'teknisellä eritelmällä' asiakirjaan sisältyvää eritelmää tuotteelta vaadittavista ominaisuuksista, kuten laadusta, käyttöominaisuuksista, turvallisuudesta tai mitoista, mukaan lukien tuotteita koskevat myyntinimeä, termistöä, tunnuksia, kokeita ja testausmenetelmiä, pakkaamista, merkitsemistä tai selostetta koskevat vaatimukset sekä vaatimustenmukaisuuden arvioinnin menettelyt;

— —

3. 'muulla vaatimuksella' vaatimusta, joka ei ole tekninen [eritelmä] ja joka asetetaan tuotteelle erityisesti kuluttajan tai ympäristön suojelutarkoituksessa ja joka koskee tuotteen elinkaarta markkinoille saattamisen jälkeen eli käyttöedellytyksiä, kierrätystä, uudelleenkäyttöä tai tuotteesta huolehtimista, jos nämä edellytykset voivat vaikuttaa merkittävästi tuotteen koostumukseen tai sen luonteeseen taikka sen kaupan pitämi[seen];

— —

9. 'teknisellä määräyksellä' teknistä eritelmää tai muuta vaatimusta, mukaan lukien sovellettavat hallinnolliset määräykset, jonka noudattaminen on oikeudellisesti tai tosiasiallisesti pakollista ja joka koskee kaupan pitämistä tai käyt[töä] jäsenvaltiossa tai kyseisen jäsenvaltion merkittävässä osassa, sekä jäsenvaltioiden lakeja, asetuksia ja hallinnollisia määräyksiä, joissa kielletään tuotteen valmistus, tuonti, kaupan pitäminen tai käyttö, sanotun kuitenkaan rajoittamatta 10 artiklan säännösten soveltamista.

— —

10. 'teknistä määräystä koskevalla ehdotuksella' teknisen eritelmän tai muun vaatimuksen tekstiä, mukaan lukien hallinnolliset määräykset, joka on tarkoitus tai joka voidaan saattaa voimaan teknisenä määräyksenä ja joka on valmisteluvaiheessa, jolloin siihen on vielä mahdollista tehdä olennaisia muutoksia."

4 Direktiivin 83/189 8 ja 9 artiklassa jäsenvaltiot velvoitetaan antamaan Euroopan yhteisöjen komissiolle tiedoksi direktiivin soveltamisalaan kuuluvia teknisiä määräyksiä koskevat ehdotukset, paitsi jos tekninen määräys on vain kansainvälisen tai eurooppalaisen standardin täytäntöönpanoa sellaisenaan, jolloin tieto kyseisestä standardista riittää, sekä lykkäämään tietyissä tapauksissa useiden kuukausien ajaksi teknistä määräystä koskevan ehdotuksen hyväksymistä, jotta komissiolla on mahdollisuus selvittää, ovatko ehdotukset yhteisön oikeuden mukaisia erityisesti tavaroiden vapaan liikkuvuuden osalta, tai tehdä asiaa koskeva direktiivi-, asetus- tai päätösehdotus.

Ruotsin lainsäädäntö

Rikoslaki

5 Brottsbalkenin 16 lukuun (rikoslaki; jäljempänä Ruotsin rikoslaki) sisältyy 14 §, jonka mukaan uhkapelien järjestämisestä tuomitaan sakkoon tai enintään kahden vuoden vankeusrangaistukseen henkilö, joka luvattomasti järjestää yleisölle sellaisia pelejä tai vastaavaa toimintaa, joiden lopputulos riippuu kokonaan tai olennaisilta osin sattumasta, ja kyseistä toimintaa voidaan sen luonteen, panosten rahallisen arvon ja muiden olosuhteiden perusteella pitää riskialttiina tai sellaisena, että se on omiaan tuottamaan järjestäjälle huomattavia taloudellisia voittoja.

Arpajaislainsäädäntö

6 Ennen lotterilagen (1994:1000):ta (arpajaislaki (1994:1000), SFS 1994, nro 1000; jäljempänä arpajaislaki), joka tuli voimaan 1.1.1995, lotteriförordningen (1979:207):ssä (arpajaisasetus (1979:207), SFS 1979, nro 207), jota sovellettiin 1.1.1979 alkaen, ja lotterilagen (1982:1011):ssä (arpajaislaki (1982:1011), SFS 1982, nro 1011), joka tuli voimaan 1.1.1984, kiellettiin automaattipelien järjestäminen, paitsi kansainvälisessä liikenteessä käytettävillä aluksilla.

7 Arpajaislain 3 §:ssä säädetään seuraavaa:

"Tässä laissa arpajaisilla tarkoitetaan toimintaa, jossa yksi tai useampi osanottaja, rahallisin panoksin tai ilman, voi saada voittoja, joiden arvo ylittää kaikkien muiden osanottajien voitot, ja jossa on kyse

1) arvonnasta, veikkauksesta, vedonlyönnistä ja muusta vastaavasta menettelystä;

2) markkina- ja tivolipeleistä;

3) bingopeleistä, automaattipeleistä, rulettipeleistä, noppapeleistä, korttipeleistä, ketjukirjepelistä ja muista vastaavista peleistä.

— —"

8 Arpajaislain 6 §:ssä säädetään seuraavaa:

"Tässä laissa tarkoitettuja automaattipelejä ovat seuraavat mekaanisilla tai elektronisilla peliautomaateilla pelattavat pelit:

1) 'varuspelsautomat': peliautomaatti, joka maksaa voiton tavaroina ja jossa voittomahdollisuus riippuu kokonaan tai osittain sattumasta;

2) 'penningautomat': peliautomaatti, joka maksaa voiton rahana ja jossa voittomahdollisuus riippuu pääosin sattumasta;

3) 'värdeautomat': peliautomaatti, joka maksaa voiton arvoseteleinä, pelimerkkeinä tai vastaavina ja jossa voittomahdollisuus riippuu pääosin sattumasta;

4) 'skicklighetsautomat': peliautomaatti, joka maksaa voiton rahana ja jossa voittomahdollisuus riippuu kokonaan tai osaksi pelaajan taidosta."

9 Arpajaislain 9 §:n sanamuoto on seuraava:

"Arpajaisten järjestäminen edellyttää lupaa, ellei tässä laissa toisin säädetä."

10 Arpajaislain 54 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan henkilö, joka tahallisesti tai törkeästä huolimattomuudesta järjestää luvattomasti arpajaiset, tuomitaan sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi.

11 Ennakkoratkaisupyynnön esittämisestä tehdystä päätöksestä ilmenee, että lähestulkoon heti arpajaislain voimaantulon jälkeen ruotsalaisille tuomioistuimille aiheutui kyseisen lain soveltamisalaa koskevia tulkintaongelmia.

12 Erityisesti nousi esiin kysymys siitä, kuuluuko "lyckohjulspel"-nimisten automaattipelien luokka (ts. onnenpyöräpelit) arpajaislain soveltamisalaan. Kyseisten pelien, jotka ovat tyypiltään hedelmäpelejä tai pokeripelejä, tunnusmerkkinä on se, ettei peliautomaatti maksa voittoja suoraan, vaan ne luovutetaan manuaalisesti pelaajan pyynnöstä.

13 Tältä osin useat ruotsalaiset tuomioistuimet, joiden joukossa oli hovioikeuksia, katsoivat, että lyckohjulspel-pelit eivät mainitun tunnusmerkkinsä johdosta kuuluneet mihinkään arpajaislain 6 §:ssä tarkoitetuista automaattipelien luokista ja että niitä ei voitu luokitella myöskään kyseisen lain 3 §:n 3 kohdassa tarkoitetuiksi "muiksi vastaaviksi peleiksi". Kyseisen oikeuskäytännön mukaan tästä seurasi, että nämä pelit eivät kuuluneet mainitun lain soveltamisalaan.

14 Ennakkoratkaisupyynnön esittämisestä tehdyn päätöksen mukaan Ruotsin hallitus ehdotti kyseisen oikeuskäytännön perusteella, että arpajaislakia muutettaisiin siten, että lyckohjulspel-pelit kuuluvat kyseisen lain 3 §:n 3 kohdassa ja 6 §:ssä tarkoitetun automaattipelien käsitteen soveltamisalaan.

15 Riksdag (Ruotsin parlamentti) hyväksyi mainitun hallituksen esityksen lag om ändring i lotterilagen (1996:1168):lla (arpajaislain muuttamisesta annettu laki (1996:1168), SFS 1996, nro 1168; jäljempänä vuoden 1996 laki), joka tuli voimaan 1.1.1997.

16 Vuoden 1996 lailla arpajaislain 6 §:ään lisättiin johdanto-osa, jonka sanamuoto on seuraava:

"Tässä laissa tarkoitettuja automaattipelejä ovat mekaanisilla tai elektronisilla peliautomaateilla pelattavat pelit.

— —"

17 Lisäksi vuoden 1996 lailla arpajaislakiin lisättiin 24 a §, jossa säädetään seuraavaa:

"Automaattipelejä koskeva lupa voidaan myöntää ainoastaan seuraavia peliautomaatteja varten: 'varuspelsautomat', 'penningautomat', 'värdeautomat' ja 'skicklighetsautomat'."

18 Arpajaislain mainitusta 24 a §:stä seuraa, että koska lyckohjulspel-pelejä varten ei voida myöntää lupaa, niiden pelattavana pitäminen on kyseisen lain nojalla Ruotsissa kiellettyä.

19 Vuonna 1999 arpajaislakiin tehtiin muita muutoksia, erityisesti "varuspelautomat"-peliautomaatteja koskevan järjestelmän osalta, lag om ändring i lotterilagen (1999:358):lla (arpajaislain muuttamisesta annettu laki (1999:358), SFS 1999, nro 358; jäljempänä vuoden 1999 laki).

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

20 Ljungby tingsrätt (Ljungbyn käräjäoikeus) totesi 16.6.1999 antamassaan tuomiossa, joka pysytettiin Göta hovrättin (Götan hovioikeus) 31.10.2000 antamalla tuomiolla, että Lindberg oli syyllistynyt uhkapelien järjestämiseen, ja määräsi hänelle rangaistuksena 80 rahamäärältään 150 Ruotsin kruunun suuruista päiväsakkoa.

21 Lindbergiä syytetään siitä, että hän järjesti 1.1.1997–20.4.1998 välisenä aikana luvattomasti yleisölle suunnattuja arpajaisia, jotka olivat luonteeltaan Ruotsin rikoslain 16 luvun 14 §:ssä tarkoitetulla tavalla riskialttiita. Kyse oli luokkaan "lyckohjulspel" kuuluvista uhkapeleistä, jotka järjestettiin Ingvarsin kioskin tiloissa Älmhultissa (Ruotsi).

22 Lindberg valitti Göta hovrättin valitukseen antamasta tuomiosta Högsta domstoleniin (korkein oikeus).

23 Kyseisessä valituksessa hän vaatii ensisijaisesti, että häntä vastaan ajetut syytteet hylätään, ja toissijaisesti, että teko katsotaan ainoastaan arpajaislain vastaiseksi ja että päiväsakkojen lukumäärää alennetaan.

24 Hän on vedonnut erityisesti siihen, että vuoden 1996 lain säännökset, siltä osin kuin niihin sisältyy 1.1.1997 lähtien sovellettava kielto järjestää lyckohjulspel-pelejä, ovat direktiivissä 83/189 tarkoitettuja teknisiä määräyksiä, joihin ei voida vedota häntä vastaan, koska Ruotsin viranomaiset eivät ilmoittaneet niitä komissiolle ennen niiden voimaantuloa.

25 Högsta domstolen viittaa ennakkoratkaisupyynnön esittämisestä tehdyssä päätöksessään valtakunnansyyttäjän sille toimittamaan kirjelmään. Kyseisen kirjelmän sisältö voidaan esittää tiivistetysti seuraavalla tavalla.

26 Valtakunnansyyttäjän mukaan sitä, oliko Lindberg järjestänyt uhkapelejä luvattomasti vai ei, ei pidä arvioida arpajaislainsäädännöstä erillään, koska toimintaan, johon kyseisen lainsäädännön mukaisesti annetaan lupa tai joka ei sen mukaan edellytä lupaa, ei voida soveltaa Ruotsin rikoslain 16 luvun 14 §:ää.

27 Valtakunnansyyttäjä palauttaa mieleen vuoden 1996 lain antamisen olosuhteet, joista muistutetaan tämän tuomion 11–15 kohdassa, minkä jälkeen hän huomauttaa, että Ruotsin kuningaskunta ei ollut vielä arpajaislain antamisen aikaan Euroopan unionin jäsen, ja toteaa tältä osin, että direktiiviin 83/189 ei sisälly jo annettujen säännösten taannehtivaa ilmoitusvelvollisuutta.

28 Hän toteaa kuitenkin, että vuoden 1996 lain antamisen aikaan Ruotsin kuningaskunnasta oli tullut Euroopan unionin jäsen.

29 Valtakunnansyyttäjä huomauttaa, että Ruotsin hallituksen ehdotusta, josta tuli vuoden 1996 laki, ei ilmoitettu direktiivin 83/189 nojalla komissiolle, mutta että myöhemmin ilmeni tiettyä epävarmuutta siitä, olisiko tällainen ilmoitus pitänyt tehdä.

30 Valtakunnansyyttäjän mukaan Ruotsin hallitus katsoi, ettei tällainen ilmoitus ollut välttämätön, koska arpajaislaki koski jo lyckohjulspel-pelejä, koska ne sisältyivät kyseisen lain 3 §:n 3 kohdassa tarkoitettuun käsitteeseen "muut vastaavat pelit". Vuoden 1996 lailla siis ainoastaan selitettiin, mikä oli lainsäätäjän tahto, ja sillä ei näin ollen lainkaan tosiasiallisesti muutettu arpajaislain soveltamisalaa.

31 Kommerskollegium (Ruotsin elinkeinohallitus), jolta Ruotsin hallitus kysyi asiassa neuvoa, päätyi kuitenkin 29.1.2001 antamassaan lausunnossa vastakkaiselle kannalle.

32 Kyseisen epävarmuuden johdosta Ruotsin hallitus kuitenkin ehdotti vuoden 1996 sekä vuoden 1999 lakien kumoamista ja niissä olleiden arpajaislain muutosten sisällyttämistä uuteen lakiesitykseen, joka ilmoitettiin komissiolle direktiivin 83/189 nojalla.

33 Ruotsin lainsäätäjä hyväksyi myöhemmin kyseisen lakiehdotuksen, josta tuli lag om ändring i lotterilagen (2001:1045) (arpajaislain muuttamisesta annettu laki (2001:1045), SFS 2001, nro 1045), joka tuli voimaan 1.1.2002.

34 Valtakunnansyyttäjä arvioi, että Ruotsin hallituksen tulkintaan, jonka mukaan arpajaislakiin vuoden 1996 lailla tehtyjä muutoksia ei ollut ilmoitettava komissiolle direktiivin 83/189 nojalla, koska ne eivät sisällä mitään tosiasiallisia muutoksia arpajaislainsäädäntöön, voidaan kyllä yhtyä. On nimittäin olemassa syitä, joiden nojalla voidaan ajatella, että lyckohjulspel-pelit kuuluvat kyseisen vuoden 1996 lain 3 §:n 3 kohdassa olevaan luokkaan "muut vastaavat pelit". Kyseisen säännöksen sanamuodosta ilmenee valtakunnansyyttäjän mukaan vieläpä selvästi, että näin on oltava.

35 Kaikkien esillä olevien argumenttien tutkiminen yhdessä saa valtakunnansyyttäjän mukaan kuitenkin pikemminkin hyväksymään sen näkemyksen, jonka mukaan ilmoitusvelvollisuus oli olemassa direktiivin 83/189 nojalla. Arpajaislain esitöistä nimittäin ilmenee, että "muiden vastaavien pelien" luokalla oli tarkoitus viitata ainoastaan samassa säännöksessä oleviin "ketjukirjepeleihin". Myös se seikka on valtakunnansyyttäjän mukaan otettava huomioon, että Ruotsin parlamentti kumosi muutokset, jotka tehtiin arpajaislakiin vuoden 1996 lailla, ja saattoi ne uudelleen voimaan sen jälkeen, kun ne oli ilmoitettu komissiolle, kuten tämän tuomion 32 kohdassa on todettu.

36 Tämä tarkoittaa, että mainittujen muutosten jälkeen lyckohjulspel-pelit luokiteltiin arpajaislain soveltamisalaan kuuluviin automaattipeleihin ja että kyseiseen lakiin sisällytettiin uusi nimenomainen kielto, joka koskee muita automaattipelejä kuin niitä, jotka on lueteltu kyseisen lain 6 §:ssä.

37 Tällaisen kiellon ilmoittamatta jättäminen merkitsee kuitenkin sitä, että kyseistä kieltoa ei voida soveltaa yksityistä vastaan. Valtakunnansyyttäjä väittää tältä osin, että automaattipelejä koskevat tekniset standardit ja määräykset kuuluvat direktiivin 83/189 soveltamisalaan ja että kyseisessä direktiivissä ei säädetä mistään nimenomaisesta poikkeuksesta ilmoitusvelvollisuuteen, kun on kyse tällaisten standardien vähäisistä muutoksista tai selvennyksistä.

38 Näiden seikkojen perusteella valtakunnansyyttäjä toteaa, että hän ei vastusta esillä olevassa asiassa Lindbergiä vastaan ajettujen uhkapelien järjestämistä koskevien syytteiden hylkäämistä.

39 Tässä tilanteessa Högsta domstolen on päättänyt lykätä asian käsittelyä esittääkseen yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

"1) Voidaanko sitä, että kansalliseen lainsäädäntöön sisällytetään kielto käyttää tiettyä tuotetta, pitää teknisenä määräyksenä, joka on direktiivin [83/189] mukaan ilmoitettava?

2) Voidaanko sitä, että kansallisen lainsäädäntöön sisällytetään sellainen kielto käyttää tiettyä palvelua, joka vaikuttaa tuotteen käyttöön, pitää teknisenä määräyksenä, joka on direktiivin [83/189] mukaan ilmoitettava?

3) Voidaanko sitä, että kansallisessa lainsäädännössä määritellään uudelleen palvelu, jolla on yhteys tuotteen rakenteeseen, pitää teknisenä määräyksenä, joka on direktiivin [83/189] mukaan ilmoitettava, jos uusi määritelmä vaikuttaa tuotteen käyttöön?

4) Mikä merkitys direktiivin [83/189] mukaisen ilmoitusvelvollisuuden kannalta on sellaisilla olosuhteilla kuin

— siirtymisellä kansallisessa lainsäädännössä luvanvaraisuudesta kieltoon

— tuotteen/palvelun suuremmalla tai pienemmällä arvolla

— tuotteen/palvelun markkinoiden koolla ja

— uuden kansallisen säännöksen vaikutuksella käyttöön eli sillä, merkitseekö säännös käyttöä koskevaa täyskieltoa vai kielletäänkö käyttö tai rajoitetaanko sitä yhdellä useista mahdollisista käyttöaloista?"

Alustavat huomautukset

40 Aluksi on ensinnäkin todettava, että kuten ennakkoratkaisupyynnön esittämisestä tehdyn päätöksen perusteluista ilmenee, kansalliset säännökset, joiden osalta ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii, kuuluvatko ne direktiivin 83/189 soveltamisalaan, ovat ne säännökset, jotka sisältyvät arpajaislakiin vuoden 1996 lain antamisen johdosta (jäljempänä muutettu arpajaislaki) ja jotka tulivat voimaan 1.1.1997, siltä osin kuin ne merkitsevät kieltoa järjestää uhkapelejä pitämällä pelattavana peliautomaattia eli järjestää esillä olevassa asiassa kyseessä olevia lyckohjulspel-pelejä, joiden oleellisena tunnusmerkkinä on se, että peliautomaatti ei maksa voittoja suoraan, vaan ne luovutetaan manuaalisesti pelaajan pyynnöstä.

41 Ruotsin hallitus kuitenkin väittää, että jo alkuperäinen arpajaislaki sisälsi tällaisen kiellon ja että vuoden 1996 laissa rajoituttiin selventämään kyseistä kieltoa. Tämä kansallisen lainsäädännön tulkinta, jota useat ruotsalaiset tuomioistuimet, joiden joukossa on hovioikeuksia, eivät näytä hyväksyneen, kuten ennakkoratkaisupyynnön

esittämisestä tehdystä päätöksestä ilmenee, koskee riidanalaista kysymystä kansallisen oikeuden tulkinnassa, joka ei kuulu yhteisöjen tuomioistuimen toimivaltaan sen käsitellessä ennakkoratkaisupyyntöä.

42 Esitettyihin kysymyksiin vastaamiseksi on näin ollen pitäydyttävä niihin tietoihin, jotka ovat ennakkoratkaisupyynnön esittämisestä tehdyssä päätöksessä, jonka mukaan kyseessä oleva kielto sisällytettiin arpajaislakiin vuoden 1996 lailla.

43 Toiseksi jos oletetaan, että kyseessä olevat muutetun arpajaislain säännökset ovat teknisiä määräyksiä, kyseisen jäsenvaltion olisi ollut ilmoitettava ne direktiivin 83/189, sellaisena kuin se oli muutettuna direktiivillä 94/10, nojalla, kun ne olivat ehdotuksen muodossa (ks. vastaavasti mm. asia C-33/97, Colim, tuomio 3.6.1999, Kok. 1999, s. I-3175, 25 ja 26 kohta).

44 On todettava, että pääasiaan sovellettavassa direktiivin 83/189 versiossa ei säädetä ilmoitusvelvollisuudesta kuin sellaisten ehdotusten osalta, jotka liittyvät tuotteita koskeviin teknisiin määräyksiin.

45 Teknisiä standardeja ja määräyksiä koskevien tietojen toimittamisessa noudatettavasta menettelystä annetun direktiivin 98/34/EY muuttamisesta 20 päivänä heinäkuuta 1998 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 98/48/EY (EYVL L 217, s. 18) teknisiä määräyksiä koskevien ehdotusten ilmoitusvelvollisuuden soveltamisalaa laajennettiin ehdotuksiin, jotka koskevat teknisiä määräyksiä, jotka liittyvät tiettyihin palveluihin — joista ei ole kyse pääasiassa — eli tietoyhteiskunnan palveluihin, sellaisina kuin ne määritellään teknisiä standardeja ja määräyksiä ja tietoyhteiskunnan palveluja koskevia määräyksiä koskevien tietojen toimittamisessa noudatettavasta menettelystä 22 päivänä kesäkuuta 1998 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 98/34/EY (EYVL L 204, s. 37) 1 artiklan 2 kohdassa. Kyseistä direktiiviä ei kuitenkaan voida ottaa huomioon pääasiassa kyseessä olevassa tapauksessa.

46 Kolmanneksi Portugalin hallitus muistuttaa, että yhteisöjen tuomioistuin on jo todennut, että raha- tai onnenpelilaitteiden pelattavana pitämistä, olipa se erotettavissa näiden laitteiden valmistamista, maahantuontia ja myymistä koskevasta toiminnasta tai ei, on pidettävä EY:n perustamissopimuksessa tarkoitettuna palveluja koskevana toimintana, joten se ei kuulu tavaroiden vapaata liikkuvuutta koskevien EY:n perustamissopimuksen 30 ja 34 artiklan (joista on muutettuina tullut EY 28 ja EY 29 artikla) alaisuuteen (ks. asia C-6/01, Anomar ym., tuomio 11.9.2003, Kok. 2003, s. I-8621, 56 kohta).

47 Kyseisen hallituksen mukaan tästä seuraa, että direktiiviä 83/189, jonka soveltamisala on sama kuin tavaroiden vapaata liikkuvuutta koskevien perustamissopimuksen määräysten, voidaan soveltaa pääasiassa kyseessä olevassa tapauksessa ainoastaan, jos se kuuluu mainittujen perustamissopimusten määräysten, eikä palvelujen tarjoamista koskevien määräysten, alaisuuteen. Sikäli kuin oikeuskäytännöstä seuraa, että pääasiassa kyseessä olevan kaltaisten pelien järjestämisen on katsottava olevan palvelujen tarjoamista, mainittua direktiiviä ei voida soveltaa kyseiseen oikeusriitaan.

48 Tältä osin on muistutettava, että direktiivillä 83/189 pyritään ennakkovalvonnan avulla suojaamaan tavaroiden vapaata liikkuvuutta, joka on yksi yhteisön perusperiaatteista (ks. mm. asia C-226/97, Lemmens, tuomio 16.6.1998, Kok. 1998, s. I-3711, 32 kohta).

49 Direktiivin 83/189 soveltamisala, siltä osin kuin se perustuu pääasiallisesti teknisen määräyksen käsitteeseen, määritetään kuitenkin lähtökohtaisesti itsenäisesti, eikä se riipu kaikkien tapausten osalta siitä, että tavaroiden vapaata liikkuvuutta koskevien perustamissopimuksen määräysten soveltamisedellytykset täyttyvät.

50 Tämä selittyy sillä, että direktiivissä 83/189 säädetään ennaltaehkäisevästä menettelyllisestä valvontajärjestelmästä, jonka avulla on mahdollista tutkia, kuuluuko kansallinen sääntely, johon sisältyy tekninen määräys, tavaroiden vapaata liikkuvuutta koskevien perustamissopimuksen määräysten soveltamisalaan, ja jos näin on, tutkia, onko tällainen sääntely sopusoinnussa kyseisten määräysten kanssa.

51 Teknisen määräyksen mahdolliset vaikutukset jäsenvaltioiden väliseen kauppaan eivät ole direktiivissä 83/189 käytetty arviointiperuste kyseisen direktiivin soveltamisalan määrittämisessä.

52 Vaikka onkin totta, että esteet jäsenvaltioiden väliselle tavaroiden kaupalle voidaan perustella, jos ne ovat tarpeellisia sellaisten pakottavien vaatimusten täyttämiseksi, joilla pyritään yleistä etua koskevaan päämäärään, myöskään tällaiset perustelut, joihin on vedottu muun muassa Portugalin hallituksen yhteisöjen tuomioistuimelle toimittamissa huomautuksissa, eivät ole direktiivissä 83/189 säädetty arviointiperuste kyseisen direktiivin soveltamisalan määrittämisessä, etenkään, koska tällaiset pohdiskelut eivät kuulu teknisen määräyksen käsitteen piiriin.

Ennakkoratkaisukysymykset

Kaksi ensimmäistä kysymystä

53 Kahdella ensimmäisellä kysymyksellään, joita on tarkasteltava yhdessä, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin haluaa selvittää, ovatko muutetun arpajaislain kaltaiset kansalliset säännökset direktiivin 83/189 1 artiklan 9 alakohdassa tarkoitettu tekninen määräys siltä osin kuin niihin sisältyy kielto järjestää uhkapelejä pitämällä pelattavina tiettyjä peliautomaatteja.

54 Direktiivin 83/189 1 artiklan 9 alakohdasta seuraa, että teknisen määräyksen käsite jakautuu kolmeen luokkaan eli ensinnäkin mainitun direktiivin 1 artiklan 2 alakohdassa tarkoitettuun "tekniseen eritelmään", toiseksi "muuhun vaatimukseen", sellaisena kuin se määritellään kyseisen direktiivin 1 artiklan 3 alakohdassa, ja kolmanneksi saman direktiivin 1 artiklan 9 alakohdan ensimmäisessä alakohdassa tarkoitettuun kieltoon, joka koskee "tuotteen valmistusta, tuontia, kaupan pitämistä tai käyttöä".

55 Ensinnäkin sen osalta, että pääasiassa kyseessä olevan kaltaiset kansalliset säännökset mahdollisesti luokitellaan tekniseksi määräykseksi sen perusteella, että ne kuuluvat direktiivin 83/189 1 artiklan 2 alakohdassa tarkoitettujen teknisten eritelmien luokkaan, on totta, että muutetun arpajaislain 24 a § sisältää kiellon käyttää pelilaitteita, jotka muodostavat sellaisen erityisluokan, joka määritellään kyseisten pelilaitteiden tiettyjen erityisominaisuuksien mukaan.

56 Esillä olevassa asiassa tällaisten säännösten luokittelua direktiivin 83/189 1 artiklan 2 alakohdassa tarkoitetuksi tekniseksi eritelmäksi ei kuitenkaan voida hyväksyä.

57 Kuten yhteisöjen tuomioistuin on jo todennut, teknisen eritelmän käsite edellyttää, että kansallisella toimenpiteellä viitataan välttämättä tuotteeseen tai sen pakkaukseen sellaisenaan ja vahvistetaan näin ollen yksi tuotteelta vaadittava ominaisuus (ks. vastaavasti asia C-278/99, Van der Burg, tuomio 8.3.2001, Kok. 2001, s. I-2015, 20 kohta; asia C-390/99, Canal Satélite Digital, tuomio 22.1.2002, Kok. 2002, s. I-607, 45 kohta ja asia C-159/00, Sapod Audic, tuomio 6.6.2002, Kok. 2002, s. I-5031, 30 kohta).

58 On todettava, että pääasiassa kyseessä olevan kaltainen kansallinen toimenpide puolestaan sisältää pääasiallisesti sellaisille liikkeenharjoittajille osoitetun kiellon, jotka, kuten Lindberg, haluavat tarjota tietyn tyyppisiä pelilaitteita pelaajien, ja siis kuluttajien, saataville.

59 Tällaisen toimenpiteen tarkoituksena on näin ollen säännellä pelilaitteisiin liittyvien palvelujen suoritusten alalla toimivien yritysten toimintaa. Niinpä yhteisöjen tuomioistuin on jo todennut, että kun kansallisella toimenpiteellä säädetään yritysten sijoittautumisedellytyksistä, kuten säännöksissä, joissa elinkeinotoiminnan harjoittamisen edellytykseksi asetetaan ennakkolupa, kyseiset edellytykset eivät ole teknisiä eritelmiä (ks. vastaavasti asia C-194/94, CIA Security International, tuomio 30.4.1996, Kok. 1996, s. I-2201, 25 kohta).

60 Mainitulla toimenpiteellä ei nimittäin viitata välttämättä tuotteeseen tai sen pakkaukseen sellaisenaan, ja sillä ei siis vahvisteta yhtä tuotteelta vaadittavaa ominaisuutta direktiivin 83/189 1 artiklan 2 alakohdassa — siten kuin yhteisöjen tuomioistuin on kyseistä säännöstä tulkinnut tämän tuomion 57 kohdassa mainitussa oikeuskäytännössä — tarkoitetulla tavalla.

61 Tällaista tulkintaa tukevat perustelut, jotka sisältyvät ehdotukseen neuvoston direktiiviksi teknisiä standardeja ja määräyksiä koskevien tietojen toimittamisessa noudatettavasta menettelystä annetun direktiivin 83/189 muuttamisesta toisen kerran (EYVL 1992, C 340, s. 7), josta on tullut Euroopan unionin neuvoston hyväksynnän jälkeen direktiivi 94/10.

62 Kyseisellä direktiivillä, joka on pääasiaan ajallisesti sovellettava, direktiiviin 83/189 sisällytettiin toinen teknisten määräysten luokka eli luokka, josta käytetään nimitystä "muu vaatimus".

63 Näin ollen esiin nousee kysymys siitä, voidaanko pääasiassa kyseessä oleva kansallinen toimenpide luokitella direktiivin 83/189 1 artiklan 3 alakohdassa tarkoitetuksi muuksi vaatimukseksi, joka on saman artiklan 9 alakohdan mukaan myös tekninen määräys.

64 Tältä osin mainittujen perustelujen 18 kohdassa todetaan muun muassa, että vaikka direktiivissä 83/189 otettiin huomioon käsitteen alkuperäisessä muodossa ainoastaan tekniset määräykset, jotka kohdistettiin tuotteeseen sen markkinoille saattamista silmällä pitäen lähinnä turvallisuustarkoituksessa, kyseisen käsitteen laajentaminen osoittautui myöhemmin välttämättömäksi.

65 Komissio selitti mainituissa perusteluissa, että muun muassa sillä, että otettiin käyttöön muun vaatimuksen käsite, oli tarkoitus laajentaa direktiivin alkuperäistä soveltamisalaa, jotta se kattaa myös kansalliset säännökset, jotka koskevat erityisesti kuluttajansuojaa ja joihin sisältyy vaatimuksia, jotka ovat syntyneet tuotteen tarkastelussa sen markkinoille saattamisen jälkeen, ja muun muassa vaatimuksia, jotka liittyvät kyseisen tuotteen mahdolliseen käyttöön.

66 Mainittujen perustelujen samassa kohdassa todetaan, että tällä direktiivin 83/189 soveltamisalan laajentamisella kyseisellä direktiivillä pystytään kattamaan säännökset, joilla voi olla vaikutusta tuotteeseen ja jotka voivat aiheuttaa markkinoiden vääristymistä.

67 On todettava, että neuvosto hyväksyi sellaisenaan mainitussa komission neuvostolle antamassa direktiiviehdotuksessa olevan muun vaatimuksen käsitteen määritelmän, ja se on sellaisenaan direktiivin 94/10 lopullisessa säädöstekstissä.

68 Näiden seikkojen perusteella on todettava, että vaikuttaa siltä, että muun vaatimuksen käsite, sellaisena kuin se on direktiivillä 94/10 sisällytettynä direktiiviin 83/189 sen soveltamisalan laajentamiseksi, koskee nimenomaan pääasiassa kyseessä olevan kiellon kaltaista kansallista toimenpidettä ja että näin ollen kyseinen kansallinen toimenpide ei siis kuulu teknisten eritelmien luokkaan.

69 Kyse on nimittäin tuotteeseen eli pelilaitteisiin lähinnä kuluttajien, joita ovat tässä tapauksessa asianomaiset pelaajat, suojaamiseksi kohdistuvasta vaatimuksesta.

70 Näin ollen muutetun arpajaislain kyseessä olevissa säännöksissä säädetyn kaltainen kielto koskee tuotteen käyttöä direktiivin 83/189 1 artiklan 9 alakohdassa tarkoitetulla tavalla.

71 Lisäksi pääasiassa kyseessä olevaa vaatimusta ei aseteta pelilaitteille niiden markkinoille saattamista silmällä pitäen, vaan se koskee kyseisten pelilaitteiden elinkaarta markkinoille saattamisen jälkeen direktiivin 83/189 1 artiklan 3 alakohdassa säädetyssä muun vaatimuksen käsitteen määritelmässä tarkoitetulla tavalla.

72 Jotta pääasiassa kyseessä olevan pelilaitteiden käyttökiellon kaltainen vaatimus voitaisiin luokitella direktiivin 83/189 1 artiklan 3 alakohdassa tarkoitetuksi muuksi vaatimukseksi, sen on oltava "edellytys", joka liittyy tässä tapauksessa kyseessä olevan tuotteen käyttöön ja joka voi vaikuttaa merkittävästi tuotteen koostumukseen, luonteeseen tai sen kaupan pitämiseen.

73 Esiin nousee kuitenkin kysymys siitä, onko mainittu kielto luokiteltava kyseessä olevan tuotteen käyttöön liittyväksi edellytykseksi, vai onko kyseisessä kiellossa sitä vastoin kyse kansallisesta toimenpiteestä, joka kuuluu direktiivin 83/189 1 artiklan 9 alakohdassa mainittuun kolmanteen teknisten määräysten luokkaan, joka sisällytettiin kyseiseen direktiiviin niin ikään direktiivillä 94/10, eli luokkaan, johon sisältyvät muun muassa "jäsenvaltioiden lait — —, joissa kielletään tuotteen — — käyttö".

74 Pääasiassa kyseessä olevan kaltaisen kansallisen toimenpiteen kuuluminen jompaankumpaan näistä teknisten määräysten luokasta riippuu kyseisellä toimenpiteellä määrätyn kiellon ulottuvuudesta.

75 Tältä osin on merkityksellistä, että mainittuun direktiivin 83/189 1 artiklan 9 alakohdassa määriteltyyn kolmanteen teknisten määräysten luokkaan ei sisälly, toisin kuin saman artiklan 3 alakohdassa tarkoitetuista muista vaatimuksista muodostuvaan toiseen luokkaan, edellytystä, jonka mukaan kyseessä olevan kiellon on oltava sellainen, että se voi vaikuttaa merkittävästi tuotteen koostumukseen, luonteeseen tai kaupan pitämiseen.

76 Koska tämä kolmas teknisten määräysten luokka koskee muun muassa käyttöön kohdistuvaa kieltoa, siinä on oltava kyse toimenpiteistä, jotka ulottuvat selvästi pidemmälle kuin kyseessä olevan tuotteen käytön rajoittaminen tiettyihin mahdollisiin käyttömuotoihin ja joissa ei siis rajoituta pelkkään kyseisen tuotteen käytön säännöstelyyn.

77 Kuten julkisasiamies on ratkaisuehdotuksensa 70 kohdassa huomauttanut, tämä teknisten määräysten luokka koskee tarkemmin ottaen kansallisia toimenpiteitä, joiden vaikutuksesta tuotetta ei voida käyttää mihinkään muuhun kuin täysin marginaaliseen kyseisen tuotteen osalta kohtuudella odotettavissa olevaan käyttötarkoitukseen. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on tutkittava, onko asia näin pääasiassa kyseessä olevan kansallisen säännöksen sisältämän kiellon osalta.

78 Jos kyseisen tutkimisen jälkeen ilmenee, että pääasiassa näin ei ole, mainittu kansallinen säännös voitaisiin luokitella "muuksi vaatimukseksi", koska on kiistatonta, että tällaisen vaatimuksen noudattaminen on direktiivin 83/189 1 artiklan 9 alakohdassa tarkoitetulla tavalla oikeudellisesti pakollista käytettäessä tuotetta

kyseessä olevassa jäsenvaltiossa. Kuitenkin tässä tapauksessa ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen tehtävänä on myös tutkia, voiko kyseessä oleva kielto vaikuttaa saman artiklan 3 alakohdassa tarkoitetulla tavalla merkittävästi tuotteen koostumukseen, luonteeseen tai kaupan pitämiseen.

79 Suorittaessaan tätä tutkimista, joka kuuluu siis ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen tehtäviin, se voi tarkastella muun muassa Portugalin hallituksen sen argumentin mahdollista vaikutusta asiaan, jonka mukaan kyseessä olevat peliautomaatit voidaan ohjelmoida ja tarpeen vaatiessa ohjelmoida uudelleen, jotta niillä voidaan suorittaa erilaisia toimintoja.

80 Edellä esitetyn perusteella kahteen ensimmäiseen kysymykseen on vastattava, että siltä osin kuin muutetun arpajaislain kaltaisilla kansallisilla säännöksillä kielletään järjestämästä uhkapelejä pitämällä pelattavina tiettyjä peliautomaatteja, nämä säännökset voivat olla direktiivin 83/189 1 artiklan 9 alakohdassa tarkoitettu tekninen määräys, sikäli kuin on osoitettu, että kyseessä olevan kiellon ulottuvuus on sellainen, että sen seurauksena tuotetta ei voida käyttää mihinkään muuhun kuin täysin marginaaliseen kyseisen tuotteen osalta kohtuudella odotettavissa olevaan käyttötarkoitukseen, tai jos näin ei ole, sikäli kuin on osoitettu, että kyseinen kielto voi vaikuttaa merkittävästi mainitun tuotteen koostumukseen, luonteeseen tai kaupan pitämiseen.

Kolmas kysymys

81 Kolmannella kysymyksellään ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin haluaa selvittää, voidaanko sitä, että kansallisessa lainsäädännössä määritellään uudelleen vuoden 1996 lailla toteutetulla tavalla palvelu, jolla on yhteys tuotteen rakenteeseen, ja erityisesti sellainen palvelu, jossa on kyse tiettyjen uhkapelilaitteiden pelattavana pitämisestä, pitää teknisenä määräyksenä, joka on direktiivin 83/189 mukaan ilmoitettava, jos uusi määritelmä vaikuttaa tuotteen käyttöön.

82 Tältä osin on aivan aluksi muistutettava, että direktiivin 83/189 1 artiklan 9 alakohdassa tarkoitettuna teknistä määräystä koskevana ehdotuksena, josta olisi siis ilmoitettava, ei pidetä sellaista kansallista säännöstä, jossa teknisiä eritelmiä tai muita uusia taikka täydentäviä vaatimuksia lisäämättä säädetään uudelleen jo voimassa olevista teknisistä määräyksistä tai korvataan tällaisia määräyksiä, jotka on annettu komissiolle asianmukaisella tavalla tiedoksi, jos ne on annettu mainitun direktiivin voimaantulon jälkeen (ks. vastaavasti em. asia Colim, tuomion 22 kohta). Esillä olevassa asiassa on huomioitava ajankohta, jolloin direktiivi 83/189 tuli voimaan Ruotsin kuningaskunnan osalta.

83 Kuten tämän tuomion 41 kohdassa on todettu, kysymys siitä, säädettiinkö kiellosta järjestää uhkapelejä pitämällä pelattavina tiettyjä peliautomaatteja, erityisesti pääasiassa kyseessä olevia lyckohjulspel-pelejä, jo arpajaislain alkuperäisessä versiossa siten, että vuoden 1996 lailla rajoituttiin selventämään tätä seikkaa, vai sisällytettiinkö mainittu kielto arpajaislakiin päinvastoin vasta kyseisellä vuoden 1996 lailla, on kansalliseen oikeuteen kuuluva kysymys, joka kuuluu ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen toimivaltaan.

84 Lopuksi kahteen ensimmäiseen kysymykseen annetusta vastauksesta ilmenee, että kansallista toimenpidettä, jolla asetetaan rajoituksia sellaiselle palvelulle kuin tiettyjen peliautomaattien pelattavina pitämiselle, voidaan tietyin edellytyksin pitää teknisenä määräyksenä, joka on direktiivin 83/189 mukaan ilmoitettava.

85 Edellä esitetyn perusteella kolmanteen kysymykseen on vastattava, että sitä, että kansallisessa lainsäädännössä määritellään uudelleen vuoden 1996 lailla toteutetulla tavalla palvelu, jolla on yhteys tuotteen rakenteeseen, ja erityisesti sellainen palvelu, jossa on kyse tiettyjen uhkapelilaitteiden pelattavina pitämisestä, voidaan pitää teknisenä määräyksenä, joka on direktiivin 83/189 mukaan ilmoitettava, jos kyseisessä uudessa lainsäädännössä ei rajoituta teknisiä eritelmiä tai muita uusia

taikka täydentäviä vaatimuksia lisäämättä säätämään uudelleen jo voimassa olevista teknisistä määräyksistä tai korvaamaan tällaisia määräyksiä, jotka on annettu komissiolle asianmukaisella tavalla tiedoksi, sikäli kuin nämä määräykset on annettu sen jälkeen, kun direktiivi 83/189 tuli voimaan kyseessä olevassa jäsenvaltiossa.

Neljäs kysymys

86 Neljännellä kysymyksellään ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin kysyy yhteisöjen tuomioistuimelta, mikä merkitys direktiivin 83/189 mukaisen ilmoitusvelvollisuuden kannalta on seuraavilla olosuhteilla:

— siirtymisellä kansallisessa lainsäädännössä luvanvaraisuudesta kieltoon

— tuotteen tai palvelun suuremmalla tai pienemmällä arvolla

— tuotteen tai palvelun markkinoiden koolla

— uuden kansallisen säännöksen vaikutuksella tuotteen käyttöön eli sillä, merkitseekö säännös käyttöä koskevaa täyskieltoa vai kielletäänkö käyttö tai rajoitetaanko sitä yhdellä useista mahdollisista käyttöaloista.

87 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mainitseman ensimmäisen olosuhteen eli kansallisessa lainsäädännössä luvanvaraisuudesta kieltoon siirtymisen osalta on muistutettava, että yhteisöjen tuomioistuin on jo todennut, että kansalliset säännökset, joilla pelkästään säädetään yritysten sijoittautumisedellytyksistä, kuten säännökset, joissa elinkeinotoiminnan harjoittamisen edellytykseksi asetetaan ennakkolupa, eivät ole direktiivin 83/189 1 artiklan 9 alakohdassa tarkoitettuja teknisiä määräyksiä. Kyseisessä säännöksessä tarkoitetut tekniset määräykset ovat nimittäin eritelmiä, joissa määritellään tuotteiden ominaisuudet, eikä taloudellisia toimijoita koskevia eritelmiä (ks. em. asia Canal Satélite Digital, tuomion 45 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

88 Tästä seuraa, että kansallinen lainsäädäntö, jossa säädetään tiettyjen pelilaitteiden pelattavana pitämisen kaltaisen palvelun luvanvaraisuudesta, ei ole direktiivin 83/189 1 artiklan 9 alakohdassa tarkoitettu tekninen määräys.

89 Sen kysymyksen osalta, joka koskee tiettyjen pelilaitteiden pelattavana pitämisen kaltaisen palvelun kieltämisen merkityksellisyyttä direktiivissä 83/189 säädetyn ilmoitusvelvollisuuden kannalta, on todettava, että tällainen kysymys vastaa kysymystä, joka sisältyy neljännessä ennakkoratkaisukysymyksessä tarkoitettuun neljänteen olosuhteeseen.

90 Kuten edellä on jo katsottu vastauksena kahteen ensimmäiseen kysymykseen, kansallinen toimenpide, johon sisältyy tällaista palvelua koskeva kielto, voi tietyin edellytyksin olla direktiivin 83/189 1 artiklan 9 alakohdassa tarkoitettu tekninen määräys.

91 Neljännessä ennakkoratkaisukysymyksessä tarkoitettujen toisen ja kolmannen olosuhteen osalta on muistutettava, että kuten tämän tuomion 50 kohdassa on

todettu, direktiivissä 83/189 säädetään ennaltaehkäisevästä menettelyllisestä valvontajärjestelmästä, jonka avulla on mahdollista tutkia, kuuluuko kansallinen sääntely, johon sisältyy tekninen määräys, tavaroiden vapaata liikkuvuutta koskevien perustamissopimuksen määräysten soveltamisalaan, ja jos näin on, tutkia, onko tällainen sääntely sopusoinnussa kyseisten määräysten kanssa.

92 Tältä osin on muistutettava, että tämän tuomion 51 kohdassa on katsottu, että teknisen määräyksen mahdolliset vaikutukset jäsenvaltioiden väliseen kauppaan eivät ole direktiivissä 83/189 käytetty arviointiperuste kyseisen direktiivin soveltamisalan määrittämisessä varsinkaan siinä säädetyn ilmoitusvelvollisuuden osalta.

93 Jos kansallinen toimenpide kuuluu mainittuun soveltamisalaan, direktiiviin 83/189 sisältyvällä ennaltaehkäisevällä menettelyllisellä valvontajärjestelmällä mahdollistetaan tarvittaessa tällaisten vaikutusten arviointi.

94 Toisaalta, kuten julkisasiamies on ratkaisuehdotuksensa 86 kohdassa huomauttanut, direktiivissä 83/189 siihen sisältyvän ilmoitusvelvollisuuden soveltamisalan rajaamiseksi olevissa säännöissä ei säädetä de minimis -poikkeuksesta eli poikkeuksesta, jonka nojalla kyseinen velvollisuus ei koskisi kansallisia toimenpiteitä, joilla on ainoastaan suhteellisen vähäisiä vaikutuksia jäsenvaltioiden väliseen kauppaan.

95 Edellä esitetyn perusteella neljänteen kysymykseen on vastattava, että

— siirtyminen kansallisessa lainsäädännössä luvanvaraisuudesta kieltoon voi olla direktiivissä 83/189 säädetyn ilmoitusvelvollisuuden kannalta merkityksellinen olosuhde

— tuotteen tai palvelun suurempi tai pienempi arvo taikka tuotteen tai palvelun markkinoiden koko ovat olosuhteita, joilla ei ole merkitystä mainitussa direktiivissä säädetyn ilmoitusvelvollisuuden kannalta.

Oikeudenkäyntikulut

96 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä yhteisöjen tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla yhteisöjen tuomioistuin (toinen jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

1) Siltä osin kuin lotterilagen (1994:1000):n (arpajaislaki (1994:1000)), sellaisena kuin se oli muutettuna lag om ändring i lotterilagen (1996:1168):lla (arpajaislain muuttamisesta annettu laki (1996:1168)), kaltaisilla kansallisilla säännöksillä kielletään järjestämästä uhkapelejä pitämällä pelattavina tiettyjä peliautomaatteja, nämä säännökset voivat olla teknisiä standardeja ja määräyksiä koskevien tietojen toimittamisessa noudatettavasta menettelystä 28 päivänä maaliskuuta 1983 annetun neuvoston direktiivin 83/189/ETY, sellaisena kuin se on muutettuna 23.3.1994 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 94/10/EY, 1 artiklan 9 alakohdassa tarkoitettu tekninen määräys, sikäli

kuin on osoitettu, että kyseessä olevan kiellon ulottuvuus on sellainen, että sen seurauksena tuotetta ei voida käyttää mihinkään muuhun kuin täysin marginaaliseen kyseisen tuotteen osalta kohtuudella odotettavissa olevaan käyttötarkoitukseen, tai jos näin ei ole, sikäli kuin on osoitettu, että kyseinen kielto voi vaikuttaa merkittävästi mainitun tuotteen koostumukseen, luonteeseen tai kaupan pitämiseen.

2) **Sitä, että kansallisessa lainsäädännössä määritellään uudelleen arpajaislain muuttamisesta annetulla lailla (1996:1168) toteutetulla tavalla palvelu, jolla on yhteys tuotteen rakenteeseen, ja erityisesti sellainen palvelu, jossa on kyse tiettyjen uhkapelilaitteiden pelattavina pitämisestä, voidaan pitää teknisenä määräyksenä, joka on direktiivin 83/189, sellaisena kuin se on muutettuna direktiivillä 94/10, mukaan ilmoitettava, jos kyseisessä uudessa lainsäädännössä ei rajoituta teknisiä eritelmiä tai muita uusia taikka täydentäviä vaatimuksia lisäämättä säätämään uudelleen jo voimassa olevista teknisistä määräyksistä tai korvaamaan tällaisia määräyksiä, jotka on annettu Euroopan yhteisöjen komissiolle asianmukaisella tavalla tiedoksi, sikäli kuin nämä määräykset on annettu sen jälkeen, kun direktiivi 83/189 tuli voimaan kyseessä olevassa jäsenvaltiossa.**

3) **Siirtyminen kansallisessa lainsäädännössä luvanvaraisuudesta kieltoon voi olla direktiivissä 83/189, sellaisena kuin se on muutettuna direktiivillä 94/10, säädetyn ilmoitusvelvollisuuden kannalta merkityksellinen olosuhde.**

Tuotteen tai palvelun suurempi tai pienempi arvo taikka tuotteen tai palvelun markkinoiden koko ovat olosuhteita, joilla ei ole merkitystä mainitussa direktiivissä säädetyn ilmoitusvelvollisuuden kannalta.

Allekirjoitukset